

egy sejtelmes hangulatú, az antikvitás és a római kori hősök világába visszakalauzoló, eldugott, biztonságot és állandóságot nyújtó menedék, amelynek falai közé lépve a szereplők megfélemlíthetnek a külvilágban dülő háborúról, diktatúráról, konfliktusokról és a folyamatos érték-átrendeződésről. Péter egy polgári családban nevelkedett, tudományos életpályát követő férfi, aki korábban körbeutazta Európát, és lányának is ezt az értékrendet szeretné átadni, ám az érzelmi szükségletekkel és az ösztönökkel nem tud mit kezdeni, így a felcseperedő kislányt is egyre kevésbé érti. Péter képtelen ebben az országban élni, ahol a kommunista ideológia és a cenzúra feltartja és kiszorítja a Nyugat szellemi áramlatait, és ahol újra és újra a nép barbárságával szembesül. A regény felveti azt a kérdést, mennyiben befolyásolja későbbi gondolkodásunkat, hogy milyen családból származunk, és milyen nevelésben volt részünk, hiszen Olga issza apja szavait, nézeteit, és maga is megdöbben azon felnőttként, mondatai mennyire befészkeltek magukat az elméjébe, amikor másokról ítéleket – ugyanakkor meg is kérdőjelezi, majd ellenfeszül az apja által közvetített normáknak. Hozzámegy egy tanulatlan, ámde erőszakos, zsarnok férfihoz, Áronhoz, aki ideológiailag gyökeresen ellentétes nézeteket vall, mint Péter, a hunokat kutatja, és sámánszertartásokat tart erdélyi-szütyős szakköröseinek – és akinek a személyisége alatt Péter valóban a *barbár* szót érti.

Péterfy regényében az ideológiák ütközési csomópontjában előbb-utóbb – Péter kivételével – minden főszereplő elveszíti az önazonosságát, és belekerül egy olyan ördögi körbe, amellyel nem tud megbirkózni. Olga végül kilép bántalmazó kapcsolatából, de csak az alkoholba és később a – Péter által átörökített értékrendszerrel éles ellentétben lévő – kislányterápiájába tud menekülni; Kristóf ugyanígy áldozattá válik, „önkéntes rabságba” vonul, és benne ragad párkapcsolatában egy kontrollmániás, érzelmi

zsarnok nővel, aki egy gyerekkel is magához láncolja (és aki tudat alatt a nevelőapja házában, egy festményen látott hun lányra emlékezteti). Később egy szélsőségesen jobboldali, törtető – Kristóf szavaival élve hagyománytisztelő, azaz náci – nő oldalán kezd új életet, akire mind a szakmai előrelépési, mind kereszténynek vallott gyereknevelési módszereit tekintve a passzív agresszivitás, az álszentség és az álságosság jellemző.

A regény címe kivetíthető a műben ábrázolt magyarországi művészet sorsára: egy gyilkosságot ábrázoló képre utal, amelyen a legnagyobb orosz költőt képes leteríteni és megsemmisíteni egy felelőtlen szoknyavadász, egy jelentéktelen diplomáciai zsúrfiú golyója. A történet szerint Péter tervez írni erről egy tanulmányt, ami azonban már nem valósul meg. Ennek a művészeti színvonalnak a helyébe az államilag támogatott dilettánsok művei lépnek, amelyek ráadásul egy nyugati, szabad világ nevében születnek, ahol már a galambok sem szállnak az ember vállára, mint a régi, polgári Kassán, mert hozzászoktak, hogy a feléjük nyújtott étel csak csali, amit ha elfogadnak, annak általában egy jól irányzott rúgás vagy kódobálás a következménye.

Péterfy új regénye többek között *A kitömött barbárból* is ismerős idegenség-tapasztalatot, kirekesztettséget avatja témájává, felépítése viszont kevésbé feszes és megszerkesztett. A cselekmény összességében gördülékeny, anekdotázó hőmpölygése fenntartja az olvasói figyelmet. A szöveg azonban túlszűfolt a szereplők számát tekintve, sok az olyan mellékszál, amely nem vezet sehová a történet szempontjából, a bennük megjelenő és egymásnak feszülő világnézetek pedig túlságosan kiélezettek: mintha az ideológiák szükségszerűen rákényszerítenének mindenkit arra, hogy megrögzötten csak egy bizonyos oldalról, feketében vagy fehérben lássák a világot, végül aztán mégse tudjanak hűek maradni az elveikhez.

BAKONYI ISTVÁN

László Zsolt: Hajnal a mélyben

Művészetek Háza, 2018

Vannak írók és költők, akik tudatosan építik életművüket, járják a maguk útját, ám ettől függetlenül országszerte kevésbé ismertek. Pedig nemcsak szűkebb hazájukban publikálnak, és még sincs körülöttük nagyobb visszhang.

Közéjük sorolom a Székesfehérváron élő László Zsoltot, aki egyébként a Vár című folyóirat versrovátát is szerkeszti. Néhány évvel ezelőtt írta róla Román Károly: „Legjellemzőbb tulajdonsága az örökös hiányérzet. Ez hajtja előre az

igazságkeresés útján, így lesznek versei ennek a keresésnek fájdalmas, indulatosan drámai vagy éppen ironikus, önironikus lenyomatai.” Így van, és hozzátehetjük, hogy a „pokoljáró” költők közé tartozik, aki mind a közösségi, mind a magánszférában nagy próbákon ment át, és talpon maradt. Hétköznapi emberként és költőként egyaránt.

Sokszor beszélt arról, hogy Takács Imre lénye és lírája milyen fontos hatást gyakorolt rá, és ennek valóban láthatjuk morális és esztétikai nyomait. Nem túlzás állítanunk, hogy honi költészetünkben ő járja tovább a leghűségesebben a „szellérek unokájának” szellemi útját. Nem véletlen, hogy a *Hajnal a mélyben* című, legutóbbi – verseket és prózát is tartalmazó – kötetében is fölvezolja kettejük megismerkedésének történetét. Összekötötte őket közös szülőföldjük, a vasi táj is, túl a versek világán. S ahogy a kapcsolatukról szóló szöveg (*Forduló csillagképek között járom be közös útjainkat*) végén olvashatjuk: „...Hegyek a víztükörben... ott van ma is minden közös képünk és látványunk, az örök jelen vizében, amiben sosem sikerült boldogan megmártóznod. Ennek az örökös jelennek a terheit hagyta ránk és rám...”

Kissé szokatlan, hogy most vegyes műfajú kötettel jelentkezett. Most is költő elsősorban, a kisprózában gyakran alkalmi írásokkal rukkolt elő, egyébiránt fontos adalékokat szolgáltat a hozzá közel álló irodalmi világ képéhez. Egyelőre a lírában erősebb, de a kötet megjelenése óta elsősorban prózát ír, kissé hátat fordítván a költészetnek. Bár a *Búcsú a költészettől* című verse másképpen is értelmezhető. Ennek befejezése: „...Leballagok a völgybe mégis / magamnak és másnak / művelni földszagú / magvas napjainkat –” Azt is sugallja ezzel, hogy a búcsú mégsem végleges. Kár is lenne a búcsú, hiszen hiányozna ez a kissé érdes hang, ez a tiszta beszéd. S ami a tematikát illeti: az új versek leginkább a megtalált társhoz, az általa ismét elnyert harmóniáról szólnak. A kötet cím sem túlságosan talányos: a *Hajnal* egyben a „műzsa” neve is, pontosabban Hajnalka. A „halálig foglalok ölelni” állapotát rajzolják meg ezek a művek, hitelesen és a László Zsoltra jellemző hangon (*Rög, Hűsítő várományos, Hajnal a mélyben*).

Az oly sok testi-lelki válságon túljutott s remélhetőleg révbé jutott férfi állapotában fogant sorokat találunk itt: „...Erekben zsongó otthonom / lakatlan

odú nélkül...” Másutt ugyanakkor megrajzolja a történelemben ágyazott emberi és költői sors természetét is (*Szürke eminenciás*). Ám itt is az intim szféra jelenthet föloldást, ekképpen: „...Ha velem alszol ma is / újra megszólít a csönd-zúgás / és magához hív végtelen kékjével a tenger –” Egyben az is sugallja a hatvan felé ballagó/rohanó nemzedék tagjaként, hogy túl vannak már az illúziókon, a korábbi évtizedek következményeit pedig elszenvedik, vagy éppen a túlélésre rendezkednek be. S ebben a helyzetben az igazi menedék csak a szerelem, a két ember közötti szilárd kapcsolat lehet.

A rossz társadalmi közérzet líráját írja tovább László Zsolt. Sok szertefoszlott álommal a háta/hátunk mögött. A *vándorút végén* a felejtés ellen szóló vers, amelyben Gáspár Lászlót, az évekkel ezelőtt eltávozott barátot őrzi meg a rokon szellemi vonások idézésével, a „Te már fönt én még itt lent” keserűségével. A helyenként túlírt szövegek mellett fölfigyelhetünk sikeres miniatűrjeire is, ezek közé tartozik például a *Hársvirág-varázs*. Második versszaka egyfajta távlatot is sejtet: „...Fölsír az alkonyat / Véres tetemmé lett / a tó fölött a nap / Volna még dolgom itt... / két világ között is / bűjtatva arcomat –” Másutt a groteszk is megjelenik nála, miként ezt látjuk a *Majális a temetőben* soriban. Dacos végkifejlete: „...És csak a Teremtő / előtt hajtok térdet –”

A *Sodorvonal* e kötet legnagyobb ívű vállalkozása. Alcíme szerint: „...vízió más-más helyen és eltérő időben... Egyfajta „nemzedékvers”, vagy éppen az „őfelsége bohóca”-féle önportré. A zűrés, nyomasztó világ föloldását itt a szívárványt hozó hajnal biztosíthatja. Másutt – ezzel szinkronban – a fiúk, az utódok kapnak intelmet, útra bocsátó szép szavakat (*Fiú a felföldről*). Az apa álmai jelennek meg itt, azzal együtt, hogy a közös haza, a közös ébredés vágya is megfogalmazódik. És: szerelem, tenger, ember, természet. Vezérszavak ezek László Zsoltnál, másrészt a múlt idő is megérinti. Újszerű nála a természetimádat, a tengert éppúgy csodálja, mint a vakító hómezőt, túl minden határon. Közben újra és újra megvallja az „otthon vagyok benned” biztosságát.

A kötetben a képzőművész barát Revák István számos grafikája erősíti a szövegek tartalmát. Letisztult, erős alkotásokkal, szinkronban a kötet anyagával.

